

Machtsstrijd voedt religieuze kloof

Midden-Oosten opnieuw in de ban van spanningen tussen sjiïeten en soennieten

- ▶ Opdeling islam gaat terug tot zevende eeuw
- ▶ Tegenstelling flakkerde weer op na Iraanse Revolutie in 1979
- ▶ Achter vete schuilen politieke motieven

Erik DE SMET

Na de terechtstelling door het regime in Saudi-Arabië van de sjiïtische geestelijke Nimr-al-Nimr en 46 anderen bestormde een woedende menigte in Teheran in Iran de Saudische ambassade. Overal in het Midden-Oosten demonstreerden sjiïeten. De executie leidde tot het verbreken van de diplomatieke betrekkingen tussen het sjiïtische Iran en meerdere soennitische landen.

Het aloude conflict tussen soennieten en sjiïeten tekent de relaties in het Midden-Oosten. Ook de Syrische burgeroorlog lijkt in zijn huidige gestalte op een sektarische strijd tussen enerzijds het regime van de alawiet (een sjiïtische zijtak) Bashar al-Assad, gesteund door sjiïeten uit Libanon en Iran, en soennitische rebellen en terroristen van Islamitische Staat anderzijds.

In de islamitische wereld vormen soennieten met 85 procent de meerderheid, sjiïeten met 15 procent de minderheid. Aan de grond van die opdeling ligt een machtsstrijd die teruggaat tot de dood van Mohammed, de stichter van de islam, in 632. Mohammeds vriend en adviseur Abu Bakr werd verkozen tot eerste kalief en bijgevolg tot politieke en religieuze leider van de islam. De sjiïeten beschouwden Mohammeds schoonzoon Ali en

diens nageslacht echter als de rechtmatige erfgenamen van de islam.

In de zevende en achtste eeuw woedden bloedige oorlogen tussen beide groepen, waarbij elf imams, de leiders van de sjiïeten, werden gedood. De twaalfde imam verdween in 941 en wordt door de hoofdstroom van de sjiïa (ook wel de twaalvers genoemd) beschouwd als de mahdi, die aan het einde der tijden zal terugkeren. Dat messianisme is tot vandaag een belangrijk element van verschil tussen de twee groepen.

Sjiïeten vormen tegenwoordig een meerderheid in Iran, in Azerbeidzjan en in het zuiden van Irak, een gebied dat niet toevallig overeenstemt met de invloedssfeer van de aloude Perzische cultuur. Ook in Pakistan, Jemen, Libanon en Syrië leven echter aanzienlijke minderheden van sjiïeten.

„Zie je al katholieken en protestanten samen op bedevaart in Rome?”

Jonas Slaats, theoloog en auteur van *Soefi's, punkers & poëten. Een christen op reis door de islam* (Alti-ora), relateert de verschillen. „Het onderscheid tussen soennieten en sjiïeten is de jongste dertig jaar vooral om politieke redenen scherper geworden”, meent Slaats. „Eeuwenlang leefden soennieten en sjiïeten vreedzaam samen. Een eerste kantelmoment was de Iraanse Revolutie in 1979, toen sjiïtische geestelijken de macht grepen in het rijk van sjah Mohammad Reza Pahlavi en ayatollah Ruhollah Khomeini een islamitische republiek uitriep. Een tweede

was de val van Saddam Hoessein in Irak in 2003, toen sjiïeten de daarop volgende regeringen gingen domineren. Conflicten steken de kop op als meerderheid en minderheid van plaats wisselen.”

De scheiding van soennieten en sjiïeten na Mohammeds dood was aanvankelijk een strijd over wie het te zeggen had in de islamitische gemeenschap, maar evolueerde gaandeweg tot een religieuze splijtzwaam. Zo speelt mystiek bij sjiïeten een grote rol, ook al omdat ze meestal in de minderheid zijn en zich bijgevolg haast natuurlijk (moesten) toeleggen op het innerlijke aspect van de religie. Soennieten zijn dan weer gehecht aan het oorspronkelijke woord van Mohammed, terwijl sjiïeten vertrouwen op interpretaties door hun geestelijke leiders. Sjiïeten vereren ook Ali en Mohammeds kleinzoon Hoessein als een soort heiligen van wie ze niet zelden beeltenissen maken.

Toch delen soennieten en sjiïeten dezelfde geloofsbelijdenis en onderhouden ze dezelfde religieuze basisgebruiken van de islam. Het meest markante bewijs daarvan is de gezamenlijk pelgrimstocht naar Mekka, de hadj. Iedereen draagt er een wit gewaad. Je ziet geen verschillen. „Zie je al katholieken en protestanten samen op bedevaart in Rome?”, zegt Jonas Slaats.

Besluit: de spanningen tussen soennieten en sjiïeten zijn een amalgaam van religieuze zowel als politieke factoren. Bij politieke conflicten is er daarom ook telkens een opstoot van religieuze meningsverschillen.

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Mensen rondom ons

” U mag er zeker van zijn dat ze ook in uw directe omgeving leven. Wellicht in uw buurt, of onder uw vrienden en kennissen. Misschien in uw eigen familie. De kans is reëel dat u vaak hun pad kruist zonder te beseffen wat ze met zich meesleuren. Mensen met psychische problemen leven overal om ons heen, maar we merken hen niet altijd op. Want al zijn ze met velen, hun problemen blijven vaak goed verborgen.

Niemand haalt het in zijn hoofd om een griep of keelontsteking angstvallig te verbergen. Wie reumatiek of astma heeft, komt daar gewoon voor uit. Mensen met een hartkwaal of diabetes waarschuwen spontaan hun omgeving, zodat anderen daarmee rekening kunnen houden, bijvoorbeeld bij het bereiden van een maaltijd. Aan al die ziekten en aandoeningen kleef je nauwelijks of geen taboe. We praten er moeiteloos over en anderen gaan ons niet stilletjes uit de weg. Wanneer iemand kanker heeft, wordt het al een stuk gevoeliger, maar ook daarmee gaan we steeds openlijker en spontaner om. De meeste fysieke aandoeningen, op enkele uitzonderingen na, zitten niet in een taboesfeer.

Hoe anders is het gesteld met psychisch lijden. Mensen die kampen met angst, een eetstoornis, depressie, psychose of bipolaire stoornis, soms een leven lang, doen dat vaak in het verborgene. Soms kunnen ze er met niemand over praten, of enkel met hun therapeut of een zeer nabije vertrouwenspersoon. De buitenwereld weet niet welk kruis ze dragen en maakt daardoor vaak een volledig verkeerde inschatting van wie ze zijn en hoe ze zich gedragen.

Als ze het dan toch aandurven om open kaart te spelen, dragen ze daarvan vaak de negatieve gevolgen. Wie is bereid om hen een baan aan te bieden of hen een huis te verhuren? Slagen we erin ongeremd en zonder vooroordelen met hen om te gaan? Laten we hen toe tot onze vriendenkring? Durven we onze kinderen aan hen toe te vertrouwen? Of vinden we toch telkens weer een goed excuus om in een boogje om hen heen te lopen? En nog belangrijker, zijn we ons eigenlijk wel bewust van de manier waarop we met hen omgaan?

Op de redactie van *KERK & leven* mochten we recentelijk zelf ondervinden hoe moeilijk het allemaal ligt. Op 13 januari publiceerden we een artikel over wetenschappers die zich verzetten tegen euthanasie bij psychisch lijden. Dat leverde intense reacties op. Heel wat lezers waren het eens met de teneur van het stuk, maar er waren ook zeer aangrijpende getuigenissen van mensen die zelf psychisch lijden of daarmee worden geconfronteerd in hun directe omgeving. Sommigen vroegen uitdrukkelijk hun brief niet te publiceren. Dat respecteren we uiteraard, maar het toont aan hoe gevoelig het ligt om openlijk te praten over psychische problemen.

Het is goed dat organisaties als Te Gek!? psychische aandoeningen uit de taboesfeer halen. In ons *Dossier* (zie bladzijde 10 en 11) laten we experts aan het woord, maar ook een paar moedige getuigen die openlijk vertellen over hun mentale strijd. Zij sluiten daarmee aan bij een groeiende schare Bekende Vlamingen die over hun psychische problemen durven te praten. Neem de moeite om dit *Dossier* te lezen en sta even stil bij ons aller gedrag ten aanzien van hun lotgenoten.

Het eerste wat we moeten doen, is meer oog hebben voor de mensen om ons heen. We moeten alerter worden voor signalen, voor kleine tekens die we te achteloos negeren. Psychische aandoeningen behoren veel meer tot ons dagelijkse leven dan we beseffen. Ieder van ons kan er vroeg of laat mee worstelen. Vergeet het beeld uit stripverhalen of films, waar gekken met een trechtertje op hun hoofd menen dat ze Napoleon zijn. Het leeuwendeel van de psychische problemen zit bij mensen die gewoon rondom ons functioneren in de samenleving. Laten we luisteren en begrijpen. Niet oordelen of uitsluiten, maar hulp bieden en hulp durven te zoeken waar nodig.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Sjiïeten, woedend over de executie in Saudi-Arabië van de geestelijke Nimr-al-Nimr. © Belga Image